

N:o 1.

Af Grefve af Ugglas: Angående ändringar i Kongl. Förordningen om kommunalstyrelse på landet.

Utgående från en uppfattning att den rösträtt, som nu gällande förordning om kommunalstyrelse på landet bestämmer, åt den större förmögenheten gifver ett alltför öfvervägande inflytande på kommunens angelägenheter och makt öfver kommunalstämmans beslut, hafva under senare riksdagar många motionärer framställt förslag om begränsning inom ett maximum af den rösträtt, som skulle någon tillkomma. Åtskilliga af dessa motioner hafva af Andra Kammaren godkänts, hvaremot de alla af Första Kammaren förkastats. Skälen till denna Kammares motstånd hafva varit flerfaldiga; dels politiska, på grund af det indirekta inflytande, som den kommunala rösträtten utöfvar på Första Kammares sammansättning; dels sociala, enär påtagligt är att, der den absoluta grundprincipen frånträdades, ingen hållfast punkt finnes, vid hvilken rösträtten kan bindas. Gifvet är nemligen att, om en sådan förändring godkännes, samma skäl, som framstälts för att genomdrifva densamma, senare skola åberopas af dem, som, stående under den maximigräns man uppställt, finna sig vanlottade uti rösträtt och inflytande, och dessa anspråk, hvilka icke *logiskt* kunna gendrifvas af dem, som förut framställt eller godkänt de åberopade skälen, skola förnyas intill dess sjelfva grunden för rösträtten blifvit faktiskt öfvergifven och den personliga majoritetens rätt trädt i dess ställe. Härtill kommer slutligen det obilliga uti att i frågor, som medföra beskattning, medlem af kommunen icke medgifves talan i samma förhållande, som han kännes skyldig att till kommunens utgifter bidraga.

Men ehuru, af sagda skäl, jag motsatt mig *den* förändring i kommunallagarne, som nämnde motionärer önskat genomdrifva, förnekar jag

icke att förmögenhetens makt kan inom kommunen missbrukas och att ett skydd häremot bör uppställas. Äfven med antagande utaf att förslag, utgångna ifrån eller stödda utaf det klarare omdöme, som, jemte högre bildning, bör åtfölja förmögenhet och omfattande verksamhet, oftast skola vara gagneliga för kommunen, anser jag dock ej önskligt att sådana genomdrifvas, innan öfvertygelse om förslagets nytta vunnit större insteg. Frågor finnas dessutom, rörande hvilka olikhet, ja, stridighet af intressen kunna förefinnas emellan ett mindre antal högre röstberättigade och öfrige kommunens medlemmar. En jernväg berörande kommunen, t. ex., kan för industriidkaren vara nära en lifsfråga och af framstående betydelse för den store egendomsegaren, under det att den för de många kommunens medlemmar, som hafva intet eller obetydligt att frakta, bliver föga mer än en bekvämlighet. Om under sådana förhållanden den högre förmögenheten, begagnande sin rösträtt, skulle framtvinga kommunens teckning och deraf följande skuldsättning, må väl beslutet kännas obilligt och tryckande af dem, som få bidraga att gälda skulden i vida olika förhållande emot den nytta, de af jernvägsföretaget draga. Jag vet väl att Kongl. Maj:ts sanktion erfordras för att göra ett beslut sådant som detta gällande; men då erfarenhet har lärt att Kongl. Maj:t — naturligt nog — ogera nekar sanktion till företag, som ett betydligt öfvervägande röstetal förklarar för kommunen nyttigt, synes det af vikt att kommunen inom sig funne ett skydd för hvad den anser vara ett flertals intresse.

Ett sådant skydd kan erhållas, om personlig rösträtt till viss grad ställes bredvid den nuvarande efter förmögenhet, sålunda att för förslags godkännande erfordras icke allenast majoritet efter fyra, utan äfven att ett visst antal utaf vid kommunalstämman närvarande röstegare understödja det väckta förslaget. Sålunda ställda bredvid hvarandra gifva dessa båda röstberäkningar ett dubbelt skydd; åt den större förmögenheten att icke kunna, på sätt jag ofvan antydde, taxeras utöfver egande rösträtt och åt de öfrige, att förslag icke må genomdrifvas, hvilka det vida öfvervägande flertalet ej finner för kommunen nyttiga.

Man torde emot sådan dubbel röstberäkning möjligen invända, att kommunens verksamhet genom densamma förlamas. I viss mån torde väl detta kunna blifva förhållandet. Är ett förslag godt, vinner emellertid detsamma säkerligen framgång, om än denna framgång något försenas; och detta betyder, enligt min uppfattning, mindre än om, genom missbruk af nuvarande rösträtt, bitterhet och osämja underhållas inom kommunen. En viss försigtighet måste likväl iakttagas, att icke hinder eller svårigheter uppstå för fullgörande af kommunen åliggande skyldigheter,

som icke få undanskjutas, så ock för verkställighetsåtgärder, hvilka betingas af förut fattade beslut. Till de förra räknar jag *den folkskole- och fattigvård, som författningar föreskrifva*, så ock den budgetsreglering, som § 62 uti kommunalförordningen omhandlar. Hvad folkskole- och fattigvården angår, anser jag dock ej undantaget böra sträckas längre än till den omsorg, författningarne ålägga. Skulle derutöfver ifrågakomma, t. ex., inrättande af högre folkskola eller inköp af fattiggård, böra förslag härom lika med annan kommunalfråga behandlas. Likaså bör ej stadgandet rörande utgiftsförslaget uti § 62, litt. c, så tolkas, att af kommunalnämnden föreslagna utgifter, hvilka ej betingas eller föranledas af förut fattade beslut, undandragas den personliga rösträttens inflytande. Mitt förslag är sålunda:

att, med nedanstående undantag, för bifall till förslag, som första gången af kommunalstämma behandlas, erfordras, förutom röstöfvervigt enligt fyrktal, att minst hälften af de i stämman deltagande detsamma godkännt. Finnes majoritet endast efter den ena beräkningsgrunden, uppskjutes frågan till ny kommunalstämma, hvilken först en månad derefter får hållas;

för godkännande af frågan vid denna fordras, förutom majoritet efter fyrktal, att $\frac{1}{3}$ af kommunens närvarande ledamöter bifalla densamma. Uppnås icke detta dubbla röstförhållande, är frågan förkastad. Förfallen fråga får icke åter upptagas förr än efter 3 månader, då den såsom ny sådan skall enligt förestående behandlas.

På enahanda sätt behandlas de utgiftsförslag, som af kommunalnämnden enligt § 62, litt. c, framställas, der dessa icke af förut fattade beslut föranledas.

Uteslutande efter fyrktal afgöras:

förslag afseende verkställighetsåtgärder, betingade af förut fattade beslut;

frågor rörande kommunens folkskole- och fattigvård, *så till vida som dessa, enligt författningar, äro kommunen ålagde*;

den budget, som kommunalnämnden skall, enligt § 62, för kommunalstämman framlägga; dock med det eventuella undantag, hvarom ofvan är bestämdt.

Med val förhållas enligt hittills stadgad ordning.

Då frågor om skuldsättning mera än några andra inverka på kommunens framtida ekonomiska ställning, torde särskild försigtighet vid dessas afgörande böra iakttagas, och får jag därför föreslå,

att för bifall till sådan skuldsättning erfordras $\frac{2}{3}$ af afgifna röster

enligt fyrktal, förutom den personliga röstberäkningen, sådan den uti de två första punkterna föreskrifves.

Äfven på en annan fråga, som rör rösträtten, önskar jag fästa uppmärksamhet. Enligt § 10, mom. 2, röstar landbo eller arrendator för fastighet, som han innehafver, och detta med rätta, då han skall erlägga kommunalutskylderna därför. Olika gestaltar sig emellertid förhållandet, om beslutet gäller en längre tids fortgående beskattning, till hvilken han möjligen kommer att föga eller intet bidra.

Jag föreslår af detta skäl att,
i fråga om upptagande af lån, eller påläggande af afgifter för företag, som erfordra uttaxering för längre tid än 5 år, ege landbo eller arrendator ej rösta, med mindre 5 år återstå å hans för vissa år bestämda arrendetid.

Jag har icke tilltrött mig att verkställa de redaktionsförslag, som antagandet af min motion måste medföra. Hvad jag hufvudsakligen med denna motion afser är att framställa ett, efter mitt förmenande, billigt sätt, på hvilket striderna rörande kommunalrösträtten kunna biläggas. Gillar det Utskott, till hvilket motionen hänvisas, denna — i helhet eller del, med eller utan ändring — torde äfven Utskottet godhetsfullt åtaga sig att föreslå de ändringar och tillägg i förordningen, som af det reviderade förslaget föranledas.

Jag anhåller om remiss till Lag-Utskottet.

Ludvig af Ugglas.
